

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2024, sp. zn. 24 Cdo 3295/2023, ECLI:CZ:NS:2024:24.CDO.3295.2023.1

Číslo: 51/2025

Právní věta:

Není-li tu správce pozůstalosti povolaný zůstavitelem, ani vykonavatel závěti, přísluší správa pozůstalosti dědici; zanechal-li zůstavitel více dědiců, přísluší správa pozůstalosti jednomu nebo společně více z nich, jestliže si to všichni dědici ujednali, jinak ji vykonávají společně (solidárně) všichni dědicové. Dědic je oprávněn spravovat pozůstalost jen tehdy, bylo-li jeho dědické právo prokázáno, jestliže s tím souhlasí a jestliže je – zejména s ohledem na své vzdělání, zkušenosti, odborné znalosti a zdravotní stav – způsobilý takovou funkci vykonávat. Více dědiců má oprávnění vykonávat správu pozůstalosti společně (solidárně), jen jestliže jsou s ohledem na své vzájemné vztahy způsobilí pozůstalost řádně spravovat. Nejsou-li uvedené předpoklady splněny, správa pozůstalosti dědici (popřípadě žádnému z více dědiců) nepřísluší.

Při jmenování správce pozůstalosti soud přihlíží zejména k tomu, zda uvažovaná fyzická osoba (člověk) je zejména vzhledem ke svému vzdělání, odborným znalostem, zkušenostem a zdravotnímu stavu způsobilá vykonávat působnost správce pozůstalosti a plnit povinnosti s péčí řádného hospodáře a zda její zájmy nejsou v rozporu se zájmem na zachování majetku patřícího do pozůstalosti pro dědice, popřípadě pro věřitele zůstavitele. Okolnost, zda uvažované osobě svědčí právní titul pro dědění a jaká je jeho – ve srovnání s tituly jiných dědiců – „právní síla“, při úvaze o způsobilosti pro jmenování správcem pozůstalosti významná není.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.06.2024

Spisová značka: 24 Cdo 3295/2023

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Správce pozůstalosti (o. z.)

Předpisy: § 157 odst. 1 z. ř. s.

§ 157 odst. 5 z. ř. s.

§ 1677 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 4. 2022, sp. zn. 29 Co 70/2022, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 20 D 1117/2020, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Řízení o pozůstalosti po D. K., zemřelé (dále též jen „zůstavitelka“), bylo zahájeno usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 29. 10. 2020, č. j. 20 D 1117/2020-2. Provedením úkonů v řízení o pozůstalosti po zůstavitelce byla pověřena Mgr. Michaela Oswaldová, notářka v působnosti Obvodního soudu pro Prahu 8 (§ 101 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních – dále jen „z. ř. s.“).

2. V průběhu řízení o pozůstalosti vyšlo o dědickém právu po zůstavitelce najevo, že zákonná dědická posloupnost svědčí v třetí dědické třídě účastníci 3) jako neteři zůstavitelky a že zůstavitelka pořídila pro případ smrti celkem 6 právních jednání, a to závěť ze dne 1. 6. 1998 (sepsanou do notářského zápisu JUDr. Ivanem Ertelem, notářem v Praze), kterou povolala za své dědice účastnice 2) a 3) a K. B., závěť ze dne 24. 4. 2013 (sepsanou do notářského zápisu JUDr. Ivanem Ertelem, notářem v Praze), kterou povolala za své dědice rovněž účastnice 2) a 3) a K. B., dovětek k závěti ze dne 24. 4. 2013 (sepsaný dne 14. 3. 2017 do notářského zápisu Mgr. Markétou Motlíkovou, notářkou v Praze), kterým zřídila odkazy ve prospěch v něm uvedených odkazovníků a kterým ustanovila náhradní dědice, závěť ze dne 2. 1. 2018 (sepsanou do notářského zápisu JUDr. Ivanem Ertelem, notářem v Praze), kterou povolala za své dědice účastnice 2), 4) a 5), dědickou smlouvu ze dne 12. 12. 2018 (sepsanou do notářského zápisu zástupkyní notářky Mgr. Šárky Tláškové JUDr. Ladislavou Šebánkovou), kterou povolala za svého dědice účastníka 1) za úplatu ve výši 5 000 000 Kč, a závěť ze dne 12. 12. 2018 (sepsanou do notářského zápisu zástupkyní notářky Mgr. Šárky Tláškové JUDr. Ladislavou Šebánkovou), kterou povolala za svého dědice účastníka 1). Z těchto právních jednání vyplývá, že by dědici zůstavitelky měli být – kdyby šlo o platná právní jednání – účastník 1) podle dědické smlouvy a závěti ze dne 12. 12. 2018 ve vztahu k majetku v nich uvedenému a účastnice 2) podle závěti ze dne 2. 1. 2018 k veškeré další (zbývající) pozůstalosti.

3. Poté, co účastnice 3) namítla neplatnost závěti ze dne 2. 1. 2018, dědické smlouvy ze dne 12. 12. 2018 a závěti ze dne 12. 12. 2018 s odůvodněním, že zůstavitelka „nebyla k takovému právnímu jednání způsobilá, a to vzhledem ke svému věku, zdravotnímu a psychickému stavu“, a co účastníci 1) a 2) uznali tato právní jednání zůstavitelky „za pravé a platné“, Obvodní soud pro Prahu 8 – aniž by se otázkou účastenství v tomto řízení blíže zabýval – usnesením ze dne 16. 3. 2021, č. j. 20 D 1117/2020-143, uložil účastnici 3), aby do 2 měsíců od právní moci usnesení podala žalobu proti účastníkům 1), 2), 4), a 5) o určení, že je „dědičkou ze závěti ze dne 24. 4. 2013“. Usnesení nabylo (podle potvrzení ve spise) právní moci dne 7. 4. 2021.

4. Obvodní soud pro Prahu 8 dalším usnesením ze dne 16. 3. 2021, č. j. 20 D 1117/2020-145, jmenoval účastníka 1) – jehož správné jméno pak bylo uvedeno v „opravném“ usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 23. 2. 2023, č.j. 20 D 1117/2020-258 – správcem části pozůstalosti, a to podílů id. 1/3 na jednotkách ve výroku rozhodnutí blíže označených (jiných nebytových prostorách a bytech), vymezených v budově bytového domu č. p. XY na pozemku p. č. XY, spojených s podílem na společných částech domu XY č. p. XY na podílu na pozemku p. č. XY, vše v katastrálním území XY, obec XY, „za účelem výkonu prosté správy části pozůstalosti“; současně uvedl, že správce části pozůstalosti je „povinen i oprávněn právně jednat ve vztahu k příslušnému finančnímu úřadu, jakož i ve vztahu k jakýmkoliv jiným orgánům státní/veřejné správy“, že správce části pozůstalosti je „oprávněn jednat s ostatními spoluvlastníky majetku, k němuž byl jako správce jmenován“, zejména ohledně jednání v usnesení vypočtenému, že správce části pozůstalosti není „zejména oprávněn nakládat s jakýmkoliv účty zůstavitelky“, že „jmenovaný správce pozůstalosti vykonává při výkonu

své funkce prostou správou majetku“ a že „správce části pozůstalosti je povinen ujmout se výkonu funkce dnem následujícím po dni doručení usnesení“. Při svém rozhodování vycházel ze závěru, že mezi účastníky probíhá spor o dědické právo, jehož „vyřešení nelze v brzké době očekávat“, a že „zároveň nelze očekávat, že by dědici, jejichž zájmy jsou rozdílné, byli schopni řádně spravovat pozůstalost“; je proto zapotřebí jmenovat podle ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s. správce části pozůstalosti. Za „nejvhodnější osobu pro výkon funkce správce části pozůstalosti“ soud prvního stupně považoval účastníka 1), jehož dědické právo (založené dědickou smlouvou a závětí ze dne 12. 12. 2018) se „jeví jako nejsilnější“. Účastník 1) se svým jmenováním správcem části pozůstalosti souhlasí, a bylo „ověřeno“, že má pro výkon správce části pozůstalosti „dostatečné vzdělání a potřebné znalosti“. Rozsah úkonů, které je či není správce části pozůstalosti oprávněn při správě činit, soud prvního stupně určil s poukazem na ustanovení § 1677 a násl. a ustanovení § 1400 a násl. o. z. Usnesení bylo doručeno (podle potvrzení obsaženého ve spise) účastníku 1) dne 17. 3. 2021 a jeho zástupci advokátu Mgr. Matěji Potměšilovi dne 18. 3. 2021.

5. K odvolání účastnic 3), 4) a 5) podanému proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 16. 3. 2021, č. j. 20 D 1117/2020-145, Městský soud v Praze usnesením ze dne 6. 4. 2022, č. j. 29 Co 70/2022-218, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a nařídil soudu prvního stupně provést v napadeném usnesení opravu jména účastníka 1) tak, že namísto nesprávně uvedeného jména „Mgr. Jan Stejkal“ bude uvedeno správné „Mgr. Jan Stejskal“. Odvolací soud odmítl názor odvolatelek o tom, že by soud v řízení o pozůstalosti nebyl oprávněn posuzovat, či dědický titul je silnější, a dovodil, že dědické právo účastníka 1) se jeví jako nejsilnější, neboť dědická smlouva a závěť ze dne 12. 12. 2018 jsou „časově poslední“ a byly pořízeny „formou notářského zápisu, tj. veřejné listiny“; soud prvního stupně proto správně přihlédl k tomu, že dědické právo účastníka 1) je ve srovnání s dalšími účastníky řízení „silnější“, a správně jmenoval správcem předmětné části pozůstalosti účastníka 1). Jmenování účastnice 3) správcem předmětné části pozůstalosti není podle odvolacího soudu „namístě“, když pro závěr o jejím dědickém právu k tomuto majetku zůstavitelky „není dosud žádný důvod“. Odvolací soud dále připomenul, že účastnice 3) je spoluvlastníkem předmětných nemovitostí, a zdůraznil, že jmenování účastníka 1) správcem dalšího spoluvlastnického podílu k nim nevyřazuje účastnici 3) „z práva podílet se na správě těchto nemovitých věcí jako celku“, zatímco jmenováním účastnice 3) by účastník 1) byl vyřazen z možnosti podílet se na správě těchto nemovitostí, i když mu svědčí silnější dědické právo. Za situace, kdy se na správě nemovitostí budou podílet účastníci 1) a 3), kteří o to mají zájem, není podle odvolacího soudu „vhodné a hospodárné jmenovat správcem pozůstalosti advokáta“ a „jmenování třetí osoby by vedlo ke zbytečným nákladům řízení“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala účastnice 3) dovolání. Namítá, že nemůže být „vhodným korektivem pro volbu správce pozůstalosti silnější dědický titul“. Zdůrazňuje, že otázka platnosti jednotlivých dědických titulů byla od počátku mezi účastníky sporná a že tento spor nebyl dosud vyřešen; soudy nebyly oprávněny v tomto řízení posuzovat platnost jednotlivých dědických titulů, a to ani jako otázku předběžnou. Podle dovolatelky nebyly splněny předpoklady pro jmenování správce pozůstalosti podle ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s., neboť k tomu nebyly dány „jiné vážné důvody“, jeví se neúčelným a nevhodným jmenování správce pozůstalosti soudem za situace, kdy je prostá správa nemovitostí vykonávána ostatními (žijícími) spoluvlastníky disponujícími většinou hlasů a jednajícími ve shodě na základě již dříve uzavřené dohody o společné správě nemovitostí. Zároveň podle dovolatelky odporuje smyslu a účelu institutu správy pozůstalosti, aby správcem pozůstalosti byla osoba, jejíž zájmy jako účastníka řízení jsou v rozporu se zájmy ostatních účastníků řízení. Účastnice 3) navrhla, aby dovolací soud zrušil usnesení soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7. Účastník 1) navrhl, aby dovolací soud dovolání účastnice 3) odmítl, popřípadě jako nedůvodné zamítl. Uvedl, že závěry odvolacího soudu jsou správné a že otázky položené účastnicí 3) v jejím dovolání nezakládají přípustnost dovolání. Poukazuje na řízení vedené u soudu prvního stupně pod sp. zn. 29 C 152/2021, v němž bylo znaleckými posudky prokázáno, že zůstavitelka netrpěla duševní poruchou, která by mohla mít za následek neplatnost dědické smlouvy a závěti ze dne 12. 12. 2018, jakož i na to, že účastnice 3) mu odpírá jakoukoliv součinnost při správě pozůstalosti.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) projednal dovolání P. K. podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. Dovolací soud přezkoumává rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodu vymezeného v dovolání; je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu (srov. § 243f odst. 1 o. s. ř.).

12. V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů (mimo jiné) významné vyřešení právních otázek, jaké jsou v řízení o pozůstalosti předpoklady pro jmenování správce pozůstalosti a jaká jsou hlediska pro výběr osoby, která bude (má být) soudem jmenována správcem pozůstalosti. Vzhledem k tomu, že tyto otázky dosud nebyly v rozhodovací činnosti odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešeny a že jejich posouzení bylo v projednávané věci pro rozhodnutí odvolacího soudu významné (určující), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání účastnice 3) je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243 a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné.

14. Vzhledem k tomu, že zůstavitelka zemřela dne XY řídí se dědické právo zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) a řízení o pozůstalosti zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), obojí ve znění účinném ke dni smrti zůstavitele.

15. Člověk (fyzická osoba) má právní osobnost (způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti) od narození až do své smrti (srov. § 23 o. z.). Smrtí proto zaniká rovněž způsobilost nakládat se svým jměním a vykonávat práva a povinnosti s ním spojená; majetek a ostatní jmění

zemřelého člověka (s výjimkou práv a povinností, které smrtí zanikají) tvoří pozůstalost (srov. § 1475 odst. o. z.)

16. Dědické právo (právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní) vzniká smrtí zůstavitele a dědictví se nabývá (jde-li o dědice, jehož dědické právo nebylo podmínkou, doložením času nebo jinak odsunuto) na základě rozhodnutí vydaného soudem v řízení o pozůstalosti s účinností – jak se uvádí v ustanovení § 185 odst. 1 z. ř. s. – „ke dni vzniku dědického práva“. Vyplývá z toho (mimo jiné) závěr, že po smrti zůstavitele vždy nastává (delší nebo kratší) období, v němž nebylo stanoveno, kdo je zůstavitelovým dědicem, a v němž nebylo pravomocným rozhodnutím soudu potvrzeno nabytí dědictví, jakož i to, že rovněž v tomto období musí být zajištěno, kdo bude (až do skončení řízení o pozůstalosti) vykonávat práva a povinnosti vyplývající ze zůstavitelova jmění.

17. Právní režim v období od smrti zůstavitele do právní moci rozhodnutí o dědictví (nebo jiného způsobu skončení řízení o pozůstalosti anebo do nařízení likvidace pozůstalosti) se označuje jako správa pozůstalosti a je upraven zejména v ustanoveních § 1677 a násl. o. z. Zanechal-li zůstavitel více dědiců, vzniká mezi nimi v tomto období též tzv. společenství jmění (srov. § 1236 o. z.), v němž platí, že každý z dědiců má právo k celé věci (ohledně všeho, co patří do pozůstalosti) a že k nakládání se společnou věcí se vyžaduje jednomyslné rozhodnutí všech dědiců (srov. § 1238 odst. 1 o. z.).

18. Je nepochybné, že dosažení jednomyslného rozhodnutí všech dědiců jako osob zúčastněných na společenství jmění dědiců není vždy dobře možné. Správa pozůstalosti není – jak vyplývá též z ustanovení § 1237 o. z. – dotčena institutem společenství jmění dědiců. Oprávnění spravovat jmění patřící do pozůstalosti a vykonávat z toho vyplývající práva a povinnosti pak přísluší tomu, kdo spravuje (je oprávněn a povinen spravovat) pozůstalost, a prakticky vylučují, aby s pozůstalostí (vším, co do ní patří) nakládali (pouze na základě titulu dědického práva) dědici; dědici mohou nakládat jen s určitými pozůstalostními předměty a jen za podmínek stanovených zákonem (srov. například § 1680 o. z.).

19. Osoby oprávněné spravovat pozůstalost jsou (taxativně) vypočteny v ustanovení § 1677 odst. 1 o. z. Správa pozůstalosti přísluší v první řadě správci pozůstalosti, kterého povolal zůstavitel; kdyby takové opatření neučinil nebo kdyby povolaný správce pozůstalosti nebyl ochoten nebo schopen spravovat pozůstalost, popřípadě kdyby byl správce povolán ke správě jen části pozůstalosti, přísluší správa pozůstalosti (celé nebo zbývající části) vykonavateli závěti, ledaže by odmítl pozůstalost spravovat nebo by byl zřejmě nezpůsobilý tuto funkci zastávat. V případě, že tu není ani správce pozůstalosti povolaný zůstavitelem, ani vykonavatel závěti, přísluší správa pozůstalosti dědici; kdyby zůstavitel zanechal více dědiců, přísluší správa pozůstalosti jednomu nebo společně více z nich, jestliže si to všichni dědici ujednali, jinak ji vykonávají společně (solidárně) všichni dědicové. Správa pozůstalosti vykonávaná dvěma nebo více dědici je založena – jak se podává též z institutu společenství jmění dědiců – na jejich jednomyslných rozhodnutích.

20. Dědic není oprávněn vykonávat správu pozůstalosti jen z toho důvodu, že je pokládán (ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1 z. ř. s.) za účastníka řízení o pozůstalosti; oprávněn je spravovat pozůstalost – jak je dáno povahou věci a významem správy pozůstalosti – jen tehdy, bylo-li jeho dědické právo jasně prokázáno, tedy nejsou-li pochybnosti o jeho dědickém titulu, není-li tu (nevyřešený) spor o dědické právo a není-li tu ani žádná skutečnost, pro kterou by nemohl dědit. Dědic může vykonávat správu pozůstalosti dále jen tehdy, jestliže s tím souhlasí (a projevil-li v tomto smyslu vůli v průběhu řízení o pozůstalosti), neboť nikoho (a tedy ani dědice) nelze „nutit“, aby spravoval pozůstalost, aniž by s tím souhlasil, a jestliže je – zejména s ohledem na své vzdělání, zkušenosti, odborné znalosti a zdravotní stav – takovou funkci skutečně způsobilý vykonávat. Kdyby mělo správu pozůstalosti vykonávat společně (solidárně) více dědiců, mohou mít takové oprávnění, jen jestliže jsou také s ohledem na své vzájemné vztahy způsobilí pozůstalost řádně spravovat. V případě, že nejsou

uvedené předpoklady splněny, je odůvodněn závěr, že správa pozůstalosti dědici (popřípadě žádnému z více dědiců) nepřisluší.

21. Ten, kdo spravuje pozůstalost, vykonává její prostou správu, tedy – jak vyplývá z ustanovení § 1405 o. z. – „činí vše, co je nutné k zachování“ majetku (a jiného jmění) patřícího do pozůstalosti. Úkon přesahující rozsah prosté správy může správce pozůstalosti nebo vykonavatel závěti rovněž učinit, avšak jen tehdy, souhlasí-li s tím dědici nebo vyslovil-li souhlas soud v případě, že se dědici nedohodli nebo že dědicem je osoba pod zvláštní ochranou (srov. § 1678 odst. 1 a § 1679 odst. 2 o. z.).

22. Podle ustanovení § 157 odst. 1 z. ř. s. nepovolal-li zůstavitel správce pozůstalosti, soud může i bez návrhu usnesením jmenovat správce pozůstalosti, jestliže a) vykonavatel závěti nebyl jmenován nebo odmítl spravovat pozůstalost nebo je zřejmě nezpůsobilý spravovat pozůstalost, a jestliže dědici nejsou schopni řádně spravovat pozůstalost, b) je třeba vyhotovit seznam majetku patřícího do pozůstalosti, nebo c) je k tomu jiný vážný důvod.

23. Podle ustanovení § 157 odst. 5 věty první z. ř. s. nestanoví-li zákon jinak, má soudem jmenovaný správce pozůstalosti stejné právní postavení jako správce pozůstalosti povoláný zůstavitelem.

24. V projednávané věci je nepochybné, že zůstavitelka nepovolala ani správce pozůstalosti, ani vykonavatele závěti a že spravovat pozůstalost není oprávněn žádný z účastníků řízení (z osob, které se v tomto řízení dovolávají svých dědických práv), a to již proto, že mezi nimi panuje (dosud nevyřešený) spor o dědické právo a že s ohledem na své vzájemné vztahy nemohou tyto osoby spravovat pozůstalost jednotlivě a ani společně (solidárně). Soudy obou stupňů proto dospěly ke správnému závěru, že je třeba, aby správce pozůstalosti jmenoval svým usnesením soud; důvod takového postupu ovšem nevyplývá (jak se soudy chybně domnívaly) z ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s., ale z ustanovení § 157 odst. 1 písm. a) z. ř. s.

25. Ke jmenování správce pouze části pozůstalosti může soud přistoupit (s výjimkou jmenování správce pozůstalosti pouze k určitému úkonu) tehdy, povolal-li zůstavitel správce jen k části pozůstalosti a je-li třeba, aby soudem jmenovaný správce pozůstalosti spravoval všechno ostatní jmění patřící do pozůstalosti.

26. V projednávané věci soudy jmenovaly účastníka 1) správcem pouze části pozůstalosti, a to podílů id. 1/3 na jednotkách ve výroku rozhodnutí blíže označených (jiných nebytových prostorách a bytech), vymezených v budově bytového domu č. p. XY na pozemku p. č. XY, spojených s podílem na společných částech domu XY č. p. XY na podílu na pozemku p. č. XY, vše v katastrálním území XY, obec XY, aniž by uvážily, kdo by měl spravovat ostatní zbývající jmění patřící do pozůstalosti. Došlo tak k tomu, že tu dosud není nikdo, kdo by spravoval toto ostatní zbývající jmění patřící do pozůstalosti, a že tudíž může dojít (a možná za dobu od smrti zůstavitelky už došlo) z tohoto důvodu ke škodě na pozůstalosti.

27. Z obdobných důvodů je třeba odmítnout názor dovolatelky, podle kterého v projednávané věci není vůbec potřebné, aby soud jmenoval správce pozůstalosti. Není totiž vůbec významné, zda a jak se starají ostatní podíloví spoluvlastníci o majetek, jehož jednou z podílových spoluvlastnic byla zůstavitelka, nýbrž je – v zájmu zachování majetku patřícího do pozůstalosti – zapotřebí, aby tu byl „na místě“ zůstavitelky někdo (správce pozůstalosti), kdo bude oprávněn plnit práva a povinnosti ze spoluvlastnického podílu zůstavitelky (a také ostatního jmění patřícího do pozůstalosti) po celou dobu až do skončení řízení o pozůstalosti.

28. Soud může jmenovat správcem pozůstalosti jak člověka (fyzickou osobu), tak i osobu právnickou. O požadavcích na osobu, která je způsobilá ke jmenování správcem pozůstalosti soudem, zákon

výslovně stanoví (srov. § 158 odst.1 větu první z. ř. s.) pouze to, že musí se svým jmenováním souhlasit. Z obecných požadavků na správu cizího majetku vyplývá, že (rovněž) soudem jmenovaný správce pozůstalosti vykonává svou působnost a plní povinnosti s péčí řádného hospodáře a že svou činností sleduje naplnění účelu prosté správy pozůstalosti, tedy aby majetek patřící do pozůstalosti byl zachován pro dědice, popřípadě, odůvodňuje-li to stav aktiv a pasiv pozůstalosti, pro zůstavitelovy věřitele (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. [24 Cdo 1286/2021](#)).

29. Podle názoru dovolacího soudu z uvedeného vyplývá, že při jmenování správce pozůstalosti soud přihlíží zejména k tomu, zda uvažovaná fyzická osoba (člověk) je zejména vzhledem ke svému vzdělání, odborným znalostem, zkušenostem a zdravotnímu stavu způsobilá vykonávat působnost správce pozůstalosti a plnit povinnosti s péčí řádného hospodáře a zda její zájmy nejsou v rozporu se zájmem na zachování majetku patřícího do pozůstalosti pro dědice, popřípadě pro věřitele zůstavitele. Z uvedeného současně je zřejmé, že není vůbec významné, zda uvažované osobě svědčí právní titul pro dědění a jaká je jeho - ve srovnání s tituly jiných dědiců - „právní síla“; smyslem jmenování správce pozůstalosti v žádném případě není (nemůže být), aby jím byl určován způsob užívání pozůstalosti dědici v době do skončení řízení o pozůstalosti.

30. V projednávané věci je (podle výsledků dosavadního řízení) zřejmé, že účastnice 3) nesplňuje předpoklady pro jmenování správce pozůstalosti. Je totiž sama podílovým spoluvlastníkem předmětných jednotek, a tudíž její zájmy jsou (mohou být) v rozporu se zájmem na zachování tohoto majetku (dalšího spoluvlastnického podílu jednotek) patřícího do pozůstalosti pro dědice, popřípadě pro věřitele zůstavitele. Obdobné nebezpečí střetu zájmů nehrozí u účastníka 1) a jeho jmenování správcem pozůstalosti nebrání ani to, že je (má být) dědicem zůstavitelky na základě dědické smlouvy a závěti ze dne 12. 12. 2018, i když jeho dědické právo je sporné, a to za situace, má-li pro výkon této funkce potřebné předpoklady, obzvláště vzdělání, odborné znalosti, zkušenosti a odpovídající zdravotní stav. Okolnost, zda uvažované osobě svědčí dědický titul po zůstaviteli, tedy není (a nemůže být) významnou pro závěr, zda je způsobilá pro jmenování správcem pozůstalosti.

31. Odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně rovněž v části, v níž byl vymezen rozsah úkonů, které je účastník 1) jako správce části pozůstalosti oprávněn činit, a v níž byla upravena některá práva a povinnosti při výkonu správy části pozůstalosti. Soud prvního stupně své rozhodnutí zdůvodnil poukázáním na ustanovení § 1677 a násl. a podle ustanovení § 1400 a násl. o. z.

32. O jmenování správcem (celé nebo části) pozůstalosti soud rozhodne usnesením. V usnesení soud vždy vymezí rozsah spravovaného majetku zůstavitele (srov. § 158 odst. 2 z. ř. s.). Správce pozůstalosti jmenovaný soudem zásadně má - jak uvedeno již výše - stejné právní postavení jako správce pozůstalosti povoláný zůstavitelem.

33. Rozsah úkonů, které je správce pozůstalosti (povoláný zůstavitelem nebo jmenovaný soudem) oprávněn činit, a jeho práva a povinnosti při výkonu této správy, je stanoven zákonem. Právní úprava, a tedy ani ustanovení § 1677 a násl. a ustanovení § 1400 a násl. o. z. soudu neumožňuje, aby na tom svým rozhodnutím cokoliv měnil nebo aby zákonem stanovená práva a povinnosti při výkonu správy dokonce modifikoval. Uvedené části výroků rozhodnutí soudů tedy odporují zákonu.

34. Soud prvního stupně ve výroku svého usnesení uvedl, že „správce části pozůstalosti je povinen ujmout se výkonu své funkce dnem následujícím po dni doručení usnesení“, ačkoliv tato skutečnost vyplývá přímo ze zákona (srov. § 158 odst. 3 z. ř. s.). Nestanovil-li soud, že správce pozůstalosti se ujme výkonu své funkce v den pozdější než v den následující po dni doručení usnesení, není žádný důvod k tomu, aby počátek výkonu funkce správce pozůstalosti byl uveden ve výroku usnesení.

Závěr

35. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i usnesení soudu prvního stupně a věc vrátil tomuto soudu (Obvodnímu soudu pro Prahu 8) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

36. Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí soudy budou dbát též o to, aby ve výrocích jejich usnesení nebyly obsaženy také důvody jejich rozhodnutí a údaje, které mají pouze informativní a poučovací povahu. Jelikož tímto rozhodnutím dovolacího soudu se řízení ve věci nekončí, bude i o náhradě nákladů dovolacího řízení rozhodnuto v konečném rozhodnutí soudu prvního stupně, popřípadě odvolacího soudu (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).